

І.І. Помінова, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

ОПИТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА СЕМІНАРСЬКОМУ ЗАНЯТТІ

Опитування є важливим засобом комплексної системи контролю знань студентів, що дозволяє регулярно й об'єктивно виявляти динаміку формування наукових знань і вмінь студентів. Застосування різних форм опитування має стати також засобом активізації пізнавальної активності студентів.

Усне опитування — найпоширеніший метод контролю знань студентів. При усному контролі встановлюється безпосередній контакт між викладачем і студентом, у процесі якого викладач одержує широкі можливості для вивчення індивідуальних особливостей постійного засвоєння студентами навчального матеріалу.

Усне опитування потребує від викладача значної попередньої підготовки: ретельного відбору змісту, всебічного продумування питань, завдань і прикладів, які будуть запропоновані, шляхів активізації діяльності всіх студентів групи в процесі перевірки, створення на занятті ділової й доброзичливої обстановки. Розрізняють фронтальне, індивідуальне й комбіноване опитування. Фронтальне опитування проводиться у формі бесіди викладача із групою. Воно органічно сполучається з повторенням попереднього матеріалу, є засобом для закріплення знань і вмінь. Його перевага в тому, що в активну розумову роботу можна втягнути всіх студентів групи. Для цього питання повинні мати коротку форму відповіді, бути лаконічними, логічно пов'язаними одне з одним, подані в такій послідовності, щоб відповіді студентів у сукупності могли розкрити зміст теми. За допомогою фронтального опитування викладач має можливість перевірити виконання студентами домашнього завдання, з'ясувати готовність групи до вивчення нового матеріалу, визначити розуміння основних понять. Доцільно використовувати фронтальне опитування також перед проведенням практично-семінарських занять, тому що він дозволяє перевірити підготовленість студентів до виконання практичних завдань.

Питання повинні мати переважно пошуковий характер, щоб спонукати студентів до самостійної розумової діяльності. Цій вимозі відповідають, наприклад, питання таких видів: на

встановлення послідовності дії, процесу, способу ("Що відбудеться...", "Як зміниться..."); на порівняння ("У чому подібність і розходження...", "Чим відрізняється..."); на пояснення причини ("Чому...", "Для чого..."); на виявлення основних характерних рис, ознак або якостей предметів, явищ ("Укажіть важливі властивості...", "У таких випадках...", "Які умови необхідні..."): на встановлення значення того або іншого явища, процесів ("Яке значення має...", "Який вплив робить..."): на обґрунтування ("Чим пояснити...", "Як обґрунтувати...").

Індивідуальне опитування припускає докладні, зв'язкові відповіді студентів на поставлені запитання, тому воно служить важливим навчальним засобом розвитку мови, пам'яті, мислення студентів. Щоб зробити таку перевірку більш глибокою, необхідно ставити перед студентами питання, що вимагають розгорнутої відповіді.

Питання для індивідуального опитування повинні бути чіткими, ясними, конкретними, ємними, мати прикладний характер, охоплювати основний, раніше пройдений матеріал програми. Їхній зміст має стимулювати студентів логічно мислити, порівнювати, аналізувати, доводити, підбирати переконливі приклади, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити обґрунтовані висновки й цим сприяти об'єктивному виявленню знань студентів.

Для активізації роботи групи під час відповіді свого колеги, студентам можна запропонувати скласти план відповіді, оцінити (проаналізувати) відповідь (повноту й глибину, послідовність, самостійність, форму). Можна проводити подібну роботу у вигляді рецензування відповіді товариша за наступним планом рецензії: визначити повноту відповіді, його правильність, виявити помилки, недоліки, послідовність (логіку) викладення. Для підготовки рецензії варто рекомендувати студентам записувати свої зауваження по ходу відповіді. Можна використовувати й такий прийом, що викликає інтерес до перевірки, як постановка питань студентам, що відповідає у дошки. У тих випадках, коли студент має труднощі, викладач пропонує групі задавати питання в такій послідовності, щоб відповіді на них дозволили повністю й логічно розкрити зміст на поставлене запитання.

Для організації колективної роботи групи під час індивідуального опитування викладач може дати й таке завдання, як приведення прикладів по тому йди іншому положенню відповіді. Таким чином, щоб викликати при перевірці пізнавальну активність студентів всієї групи, доцільно сполучити індивідуальне й фронтальне опитування.